

Heilbr.- og tryggingamálaráðuneytið.

Svar til allsherjarnefndar Alþingis 19. apríl 2005:

1. Er einhver vinna í gangi við sjúkratryggingar fanga?

Í 51. gr. laga nr. 117/1993 um almannatryggingar, með síðari breytingum, segir:

“Ef bótaþegi er dæmdur til fangelsisvistar eða á annan hátt úrskurðaður til dvalar á einhverri stofnun skulu falla niður allar bætur til hans eftir fjögurra mánaða samfellda fangelsisvist eða dvöl. Þegar bætur hafa verið felldar niður er heimilt að greiða fanga vasapeninga í samræmi við 8. mgr. 43. gr. Fangar skulu njóta sjúkratrygginga, annarra en sjúkradagpeninga, samkvæmt almennum reglum sem um þær gilda.

Tryggingastofnunin getur þó ákveðið að greiða bæturnar, eða hluta af þeim, maka hans og börnum eða einhverjum þriðja aðila sem sér um að bæturnar komi þeim að sem mestu gagni.”

Ákvæðum um sjúkratryggingar fanga var breytt með lögum nr. 123/1997 um breytingu á lögum nr. 48/1988 um fangelsi og fangavist.

Ákvæði 51. gr. gildir um þá sem eru sjúkratryggðir samkvæmt lögum nr. 117/1993 og tekur því ekki til ósjúkratryggðra fanga. Sjúkratryggður fangi á rétt á sömu heilbrigðisþjónustu og aðrir sjúkratryggðir hér á landi. Þetta á einnig við um tannlækningar og heilbrigðisþjónustu við geðsjúka. Sjúkratryggingar taka almennt ekki þátt í tannlæknaðkostnaði nema vegna barna og elli- og örorkulífeyrisþega og þurfa fangar því yfirleitt að greiða tannlæknaðkostnað sjálfir, sbr. einnig athugasemdir með frumvarpi til laga um fullnustu refsinga.

Ósjúkratryggðir fangar geta verið með ríkisfang í ríki sem Ísland hefur gert samning við um almannatryggingar. Þá gilda ákvæði þeirra samninga (EES-samn., Norðurlandasamn. o.fl.), sbr. 64. gr. laga nr. 117/1993 um almannatryggingar. Þessir fangar eiga að fá heilbrigðisþjónustu eins og þeir væru sjúkratryggðir hér á landi. Ber þeim að framvísa Evrópsku sjúkratryggingaskírteini og veitir Tryggingastofnun ríkisins leiðbeiningar um hvernig skuli fara með endurkröfur eða þegar fangi getur ekki framvísað skírteininu.

Mjög mikilvægt er að skilgreina hvaða heilbrigðisþjónustu ósjúkratryggðir fangar sem ekki eru með ríkisfang í ríkjum sem Ísland hefur gert samninga við um almannatryggingar eiga að fá. Engin ákvæði eru í lögum um réttindi þessara fanga til heilbrigðisþjónustu. Veita þarf föngunum nauðsynlega heilbrigðisþjónustu og samkvæmt núgildandi reglum eiga þeir að greiða fullt verð fyrir þá þjónustu sem þeir fá. Ef þeir geta ekki greitt fyrir þjónustuna eða eru ekki með tryggingar sem ná yfir kostnaðinn fellur kostnaðurinn væntanlega á íslenska ríkið. Telur heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytið að kostnaðurinn við þá heilbrigðisþjónustu eigi að falla á Fangelsismálastofnun. Hafa dóms- og kirkjumálaráðuneytið og heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytið verið í viðræðum um þetta atriði þar sem ekki er kveðið á um það í lögum. Viðræðum þessum er ólokið.

2. Hvernig hefur ráðuneytið brugðist við álitum umboðsmanns varðandi heilbrigðismál fanga?

Frá því að álit Umboðsmanns Alþingis í máli nr. 102/1989 var gefið hefur 51. gr. laga nr. 117/1993 um almannatryggingar og 2. gr. laga nr. 48/1988 um fangelsi og fangavist verið breytt. Lögin kveða nú skýrt á um réttindi sjúkratryggðra fanga. Ákvæðið nær einnig til ósjúkratryggðra fanga sem falla undir milliríkjasamninga um almannatryggingar, sbr. 64. gr. laga nr. 117/1993 um almannatryggingar.

Heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytið hefur gert samning við Fangelsismálastofnun um heilbrigðisþjónustu við fanga. Þá hefur ráðuneytið gert þjónustusamninga við heilbrigðisstofnanir til að veita fangelsum þjónustu.

Samningur heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytisins við Fangelsismálastofnun var gerður í desember 1997 og öðlaðist gildi 1. janúar 1998.

Í fjárlögum 1998 voru millifærðar 13,0 m.kr. til heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytisins til að mæta kostnaði við heilbrigðisþjónustu við fanga. Fjárhæðin var í samræmi við þá þjónustu sem fangelsisýfirvöld veittu áður en heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytið tók þjónustuna yfir. Í fjárlögum 1999 var samþykkt 10,0 m.kr. viðbótarfjárveiting til málaflokksins með áherslu á aukna geðheilbrigðisþjónustu við fanga.

Núgildandi samningur um heilbrigðisþjónustu í fangelsinu að Litla Hrauni kveður á um 100% stöðu hjúkrunarfræðings, 75% stöðu heilsugæslulæknis og 25% stöðu geðlæknis. Kostnaður Heilbrigðisstofnunar Suðurlands vegna fangelsins nam um 24,2 m. kr. á síðasta ári.

Í fjárlögum 2005 var samþykkt 18,0 m.kr. viðbótarfjárveiting til að efla þjónustuna og hefur Heilbrigðisstofnun Suðurlands auglýst eftir geðlækni í 50% starf.

Ráðuneytið hefur gert þjónustusamninga við eftirtalda aðila:
Heilsugæslustöðina á Akureyri um fangelsið á Akureyri.
Heilsugæsluna í Lágmúla um fangelsi á höfuðborgarsvæðinu.
Heilsugæslustöðina á Grundarfirði um Kvíabryggju.

3. Lítur ráðuneytið svo á að með tilvitnaðri grein sé lögð á það skylda til að koma á fót sérstakri geðdeild fyrir fanga?

Ráðuneytið telur að fangar sem eru sjúkratryggðir eigi að njóta sömu heilbrigðisþjónustu og aðrir sjúkratryggðir hér á landi og að ekki eigi að kveða á um sérstaka geðdeild fyrir fanga í lögum. Ákvæði 22. gr. frumvarpsins til laga um fullnustu refsinga verður ekki skilið svo að það leggi skyldu á að koma á fót sérstakri geðdeild fyrir fanga.